

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI pre prípravny a 1.ročník

Charakteristika predmetu

Cieľom vyučovania predmetu komunikačné zručnosti je optimalizovať prijímanie, spracovanie, produkovanie a odovzdávanie informácií u žiaka so sluchovým postihnutím podľa jeho predpokladov a schopností.

Obsahom vyučovania predmetu je systematické formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností žiakov. S prihliadnutím na špecifické ciele predmetu, na druh a stupeň sluchového postihnutia u žiakov, predmet komunikačné zručnosti neobsahuje obsahové a výkonové štandardy.

Rozvíjanie komunikačných zručností kladie požiadavku navodzovať a sústavne rozvíjať medziosobnostnú komunikáciu medzi žiakom so sluchovým postihnutím a učiteľom, medzi žiakmi navzájom v rôznych komunikačných formách (hovorený jazyk, posunkový jazyk, posunkovaná slovenčina) podľa predpokladov a schopností žiaka. Učiteľ podporuje u žiaka sebadôveru, vedie žiaka ku koncentrácii, kontrole impulzívneho správania a prosociálnemu správaniu.

Obsahové zameranie, prostriedky a metódy práce sú podmienené zásadou individuálneho prístupu a individuálneho programovania. Na vyučovaní predmetu sa používajú také metódy práce, ktoré vyžadujú vysokú psychicko-komunikatívnu aktivitu každého žiaka a interakčno-komunikatívne vzťahy medzi žiakmi.

Každá komunikačná situácia sa citlivo využíva na dialóg so žiakom ako základnej metódy práce, v hovorenom jazyku, posunkovom jazyku podľa možností a predpokladov žiaka. Podľa možností a predpokladov žiaka sa komunikácia so žiakom rozvíja všetkými dostupnými komunikačnými formami: v posunkovom jazyku, posunkovanou slovenčinou, prstovou abecedou, v hovorenom jazyku, písomnou formou, pomocnými artikuláčnými znakmi, neverbálnou komunikáciou, pantomímou, dramatizáciou a inými prostriedkami.

Komunikačné schopnosti sa rozvíjajú v spontánnych a navodených situáciách. V spontánnych a navodených situáciách sa opakujú gramatické javy osvojované v slovenskom jazyku a literatúre a iných predmetoch, najmä javy významné z hľadiska komunikatívnej využiteľnosti.

Komunikačné zručnosti žiakov so sluchovým postihnutím sa rozvíjajú

- a) v hrách a v rôznych činnostiach žiakov,
- b) témami zameranými na bežné životné situácie.

Obsah predmetu komunikačné zručnosti je rámcový a štruktúrovaný tak, aby sa systematicky rozvíjala receptívna, centrálna a expresívna zložka reči. V procese vyučovania predmetu komunikačné zručnosti si žiaci so sluchovým postihnutím upevňujú a rozširujú pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, osvojujú nové pojmy v hovorenom alebo posunkovom jazyku, prípadne v oboch jazykových systémoch. Spoznávajú význam piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti. Učia sa porozumieť informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch. Oboznamujú sa s kultúrou, jej rôznymi podobami, učia sa pochopiť a vyjadriť v primeraných komunikačných formách umelecké prejavy a zážitky.

V prípade, že sa nepočujúci žiak v rámci predmetu komunikačné zručnosti učí posunkový jazyk ako jazykový systém, učebné osnovy daného predmetu sa primerane týmto požiadavkám upravujú. Žiak si osvojuje slovnú zásobu posunkového jazyka a jeho gramatický systém.

Vyučovanie predmetu komunikačné zručnosti nadväzuje na vyučovanie všetkých predmetov primárneho vzdelávania v základnej škole pre žiakov so sluchovým postihnutím. Svojou podstatou upevňuje najmä vedomosti a komunikačné zručnosti získané na vyučovaní slovenského jazyka, prvouky a matematiky.

Predmet komunikačné zručnosti umožňuje plniť aj ciele etickej výchovy - stimulovať a pozitívne ovplyvňovať morálny vývin žiakov so sluchovým postihnutím, podporovať pozitívne myslenie a vlastnosti, sebadôveru, sebauvedomenie, oboznámiť žiakov s prosociálnymi hodnotami a postojmi.

Prehľad tematických celkov

Prípravný a 1. ročník

1. Rozvíjanie receptívnej zložky reči v hovorenom jazyku

Rozvíjanie zrakového vnímania - priradovanie, vyberanie a radenie, porovnávanie, skladanie, výcvik priestorovej orientácie, odzeranie.

Rozvíjanie sluchového vnímania

- identifikácia rozlišovanie zvukového podnetu,
- vnímanie vibrácií hmatom i sluchom,
- vnímanie hudobných i nehudobných zvukov,
- vnímanie a rozoznávanie sily zvuku (hudby),
- vnímanie a rozoznávanie hlbokých a vysokých tónov, dlhých a krátkych tónov,
- rozlíšenie počtu zvukov (málo - veľa),
- vyjadrovanie napodobňovaním zvukovými nástrojmi, alebo predmetmi tempa, rytmu, sily zvuku,
- rozvíjanie schopnosti reagovania pohybom na zvuk rytmických nástrojov, na rýchle a pomalé tempo hudby,
- rytmizácia riekaniak s pohybovým vyjadrením,
- počúvanie hudby (zrakom, hmatom, sluchom),
- rozlišovanie slov podľa zvuku,
- rozlišovanie hudobných a nehudobných zvukov.

Rozvíjanie hmatového vnímania - poznávanie základných kvalít - hmotnosti, teploty, veľkosti predmetov, ich povrchu, polohy, smeru a umiestnenia.

2. Rozvíjanie receptívnej zložky reči v posunkovom jazyku

Rozvíjanie zrakového vnímania - priradovanie, vyberanie a radenie, porovnávanie, skladanie, výcvik priestorovej orientácie.

3. Rozvíjanie centrálnej zložky reči (v hovorenom jazyku, v posunkovom jazyku)

Chápanie pojmov.

Napĺňanie pojmov konkrétnym obsahom.

4. Rozvíjanie expresívnej zložky reči (v hovorenom jazyku, v posunkovom jazyku)

Pomenovanie predmetov, javov, dejov.

Tvorenie otázok a odpovedí.

Tvorenie viet.

Podporovanie samostatného vyjadrovania.

Rozprávanie podľa obrázku.

Rozprávanie krátkeho príbehu.

Dialóg na danú tému.

Dialogická reč - spresňovanie, obohacovanie úrovne slovníka, spresňovanie gramatickej štruktúry, otázok, rozvíjanie chápania zmyslového obsahu dialógu a určených rečových situácií.

Pantomíma - kombinácia s posunkami, kombinácia s dramatizáciou, kombinácia s psychodramou (monológ, výmena rolí, svedomie, zrkadlo), kombinácia s výtvarným prejavom, kombinácia s tancom.

5. Rozvíjanie slovnej zásoby(v hovorenom jazyku, v posunkovom jazyku)

Aktívna slovná zásoba

Pomenovanie konkrétnych predmetov, predmetov na obrázkoch, javov, dejov. Vyhľadávanie protikladov. Vytváranie asociácií.

Pasívna slovná zásoba

Oboznámenie s významom slova (posunku), identifikácia slova (posunku), identifikácia predmetov podľa opisu, synonymá.

Potencionálna slovná zásoba

Uskladňovanie štruktúralno-sémantickej analýzy odvodených slov (posunkov) .

Prenášanie významu pri stretnutí s viacvýznamovým slovom (posunkom).

Odhad významu nového slova (posunku) na základe situácie alebo obsahu.

Porovnávanie nového významu so starým (v podmienkach obsahu), podobnosť na základe vonkajších znakov, podobnosť podľa funkcie.

6. Orientácia a neverbálna komunikácia

Rozvíjanie schopnosti chápania významu piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti.

Rozvíjanie schopnosti porozumenia informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch.

7. Kultúra v živote človeka so sluchovým postihnutím

Interpretácia umeleckého zážitku v rôznych komunikačných formách (návšteva divadla - balet, pantomíma), výstavy.

Proces

Odporúčame učiteľom, aby pristupovali k vymedzenému obsahu ako k otvorenému systému, čo znamená, že učivo môžu dopĺňať či redukovať. Jednotlivé osnovné heslá plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny, čiže učiteľ si zvolí také, ktoré podľa jeho názoru sú potrebné pre žiakov z aspektu ich praktického využitia. Takto štrukturovaná osnova vytvára dostatok priestoru pre iniciatívu učiteľov z hľadiska obsahu i rozsahu.

Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a usiluje sa o dosiahnutie optimálnych výsledkov. Vyučovanie organizuje tak, aby žiaci mali možnosť čo najčastejšie vykonávať reálne komunikačné činnosti v komunikačných formách podľa ich predpokladov a schopností.

Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem práce, stimulovaním myšlienkovvej a rečovej činnosti žiakov pomocou podnetne sformulovaných úloh, uplatňovaním individuálneho prístupu (napr. ukladaním úloh rôzneho stupňa náročnosti jednotlivcom alebo skupinám žiakov podľa ich úrovne) vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti a úspechu a tak sa podporila ich poznávacía aktivita v predmete.

Na zistenie toho, či sme dosiahli ciele, volíme také formy kontroly, ktoré umožňujú zistiť, na akej úrovni sú žiaci schopní riešiť konkrétne komunikačné úlohy.

Rozvoj komunikačných zručností žiaka so sluchovým postihnutím závisí aj od angažovanosti a tvorivého prístupu pedagógov pri didakticko-metodickom stvárnení celého pedagogického procesu zameraného na rozvoj komunikačných zručností žiaka.